

Advies over de conceptnota deeltijds kunstonderwijs

Vlaamse Onderwijsraad

Kunstlaan 6 bus 6
BE-1210 Brussel

T +32 2 219 42 99
F +32 2 219 81 18

www.vlor.be
info@vlor.be

Wijs beleid door overleg

Adviesvrager: Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs op 25 augustus 2015

Uitgebracht door de Raad Levenslang en Levensbreed Leren op 20 oktober 2015 met eenparigheid van stemmen.

Vorbereiding: commissie Deeltijds Kunstonderwijs, onder voorzitterschap van Hans Laureyn.

Werden geconsulteerd: de commissie Kunstsecundair Onderwijs op 15 september 2015, Raad Basisonderwijs op 9 september 2015, Raad Secundair Onderwijs op 17 september 2015.

Dossierbeheerder: Eveline Reusens

INHOUDSOPGAVE

1	SITUERING	2
2	HET DEELTIJDS KUNSTONDERWIJS VERANKEREN IN ONDERWIJS	2
2.1	KERNDOELEN BEPAALD DOOR DE MAATSCHAPPELIJKE ROL	3
2.2	ONDERWIJSOPLEIDINGEN ZIJN ONDERWIJSKWALIFICEREND	4
2.3	LEVENS LANG LEREN IN HET DKO	5
3	VEREENVOUDIGING VAN DE ORGANISATIE VAN HET DKO	5
3.1	EEN EERLIJKE OEFENING OM TE KOMEN TOT EEN GEACTUALISEERDE OPLEIDINGSSTRUCTUUR	6
3.2	FINANCIERINGSKADER EN PROGRAMMATIEREGELGEVING	6
3.3	PLANLAST AANPAKKEN	7
3.4	GEVOLGEN VOOR PERSONEEL	8
4	VERBINDING EN VERBREIDING VAN HET DEELTIJDS KUNSTONDERWIJS	8
4.1	STIMULANSEN VOOR SAMENWERKING MET KLEUTER- EN LEERPLICHTONDERWIJS	8
4.2	DE ACADEMIE ALS KNOOPPUNT VAN VERBINDINGEN	9
4.3	AANDACHT VOOR ZORG	9
5	TOT SLOT	10

1 Situering

Op 27 augustus 2015 ontving de Vlaamse Onderwijsraad van minister Crevits een adviesvraag over de conceptnota voor het deeltijds kunstonderwijs (dko). Daarmee zet de minister een eerste stap naar de opmaak van een niveaudecreet voor het dko.

Die stap komt voor de Vlor niets te vroeg. Het dko is een unieke onderwijsvorm die sterk uitgewerkt en lokaal verankerd is in Vlaanderen en een grote maatschappelijke bijdrage levert. Momenteel wordt de onderwijsvorm gereguleerd door verschillende besluiten en decreten, wat resulteert in een verwarrende verzameling van uitzonderingen en tegenstrijdigheden. De regelgeving is al enkele decennia oud, waardoor het in de praktijk behelpen is om de onderwijsvorm aan te passen aan de hedendaagse context. De sinds 2011 ingevoerde programmatiestop onttrekt daarenboven de academies alle zuurstof om een hoognodige vernieuwing te kunnen organiseren.¹

Dat de minister met deze conceptnota bovenstaande bezorgdheden serieus neemt, vindt de Vlor een goede zaak. De raad heeft zich dan ook met veel interesse gebogen over de conceptnota. Hij beschouwt de voorliggende nota eerder als een **visienota**: ze bespreekt de principes van waaruit men wil vertrekken, maar blijft erg vaag over de concrete invulling ervan.

De Vlor is tevreden met de **drievoudige ambitie** van de conceptnota: **‘verankering’**, **‘vereenvoudiging’** en **‘verbinding’**. Daarmee worden volgens hem de juiste prioriteiten gesteld, erkent de minister het kwaliteitsvolle onderwijsaanbod van het dko en zorgt ze ervoor dat het kan verdergezet worden.

De raad stelt ook vast dat er momenteel andere ingrijpende onderwijsprocessen lopen waarop de organisatie van het dko moet afgestemd zijn. Zoals verder in dit advies wordt aangegeven, zijn er minstens raakvlakken met de hervorming secundair onderwijs, het geïntegreerd beleid voor de erkenning van EVC, het komende debat over de eindtermen en het loopbaandebat. De vooropgestelde planning, waarin op relatief korte termijn gekomen wordt tot de uitvoering van een decreet, mag de afstemming met die processen niet hypothekeken. De Vlor engageert zich hierbij om de concretisering van de conceptnota samen met het beleid verder vorm te geven en erover te waken dat de afstemming met de andere processen voortdurend gebeurt.

2 Het deeltijds kunstonderwijs verankeren in onderwijs

Sinds de overheveling van het beleidsdomein Onderwijs naar de Vlaamse Gemeenschap door de grondwetsherziening van 1988 is het dko geïntegreerd in het onderwijsbeleid. Hoewel iedereen ervan overtuigd is dat dko tot Onderwijs behoort, merkte het Rekenhof in 2003 al op dat de overheid er maar moeizaam in slaagt het dko met de gepaste regelgeving werkelijk en volwaardig

¹ In zijn laatste advies over de afwijking op de programmatiestop dko, 28 april 2015 pleitte de Vlor voor het opheffen van de programmatiestop, die ondertussen al vier schooljaren duurt en waarvan het einde toen nog niet duidelijk was: Vlaamse Onderwijsraad, Raad Levenslang en Levensbreed Leren, [Advies over de aanvragen tot afwijking op de programmatiestop in het deeltijds kunstonderwijs](#), 28 april 2015.

in Onderwijs in te bedden.² De Vlor is tevreden te lezen dat de conceptnota het dko ten gronde wil verankeren in Onderwijs.

2.1 Kerndoelen³ bepaald door de maatschappelijke rol

Onderwijs vormt kinderen, jongeren en volwassenen opdat ze sterk genoeg zijn om volwaardig te participeren aan de maatschappij. Het deeltijds kunstonderwijs is hierin niet anders. Ook daar worden kinderen, jongeren en volwassenen gevormd en draagt onderwijs bij tot de maatschappelijke participatie, de persoonlijke ontplooiing en het levenslang en levensbreed leren van elke lerende.

Het dko onderscheidt zich, net als andere vormen van kunstonderwijs, omdat het werkt met en vanuit kunst: de beleving, de creatie en de ervaring van en door kunst. Verschillende onderzoekers hebben zich al gebogen over de betekenis en de rol van kunst(onderwijs) en cultuur in de samenleving.⁴ Wat hierin steeds terugkeert, is dat kunst de mogelijkheid biedt om de wereld met andere ogen te zien. Door middel van kunst wordt de bestaande wereld vertaald in meerdere verbeeldingen en interpretaties, worden er vraagtekens geplaatst, enz. In het artistiek proces dat het dko opzet, leert men via kunst al doende zichzelf, de omgeving en de wereld waarin men leeft, te begrijpen en te bewerken.

Daarnaast toonde het onderzoek naar studiesucces in het eerste jaar hoger onderwijs in Vlaanderen aan dat leerlingen met een sterkere culturele bagage, waartoe ook het dko bijdraagt, een hoger studierendement behalen in het hoger onderwijs.⁵ Hieruit concludeert de Vlor dat er niet alleen gekeken mag worden naar de technische vaardigheden die een leerling verwerft in het dko, maar ook naar de 'habitus of mind', de manier van denken en in het leven staan die het kunstonderwijs tot stand brengt.⁶

De kerndoelen voor het dko moeten dit alles omvatten. Ze moeten ruimte bieden om leerlingen te laten ontwikkelen tot kritische, creatieve en kunstminnende persoonlijkheden, ruimte bieden om voor te bereiden op hoger (kunst)onderwijs of ruimte bieden om in sommige richtingen uit te stromen naar een beroepsuitoefening. De kerndoelen voor het dko kunnen daarom niet alleen bepaald worden door beroepskwalificaties, zoals in de tweede krachtlijn van de conceptnota

² Rapport van het Rekenhof, *Deeltijds Kunstonderwijs*, 6 oktober 2003, p 19.

³ Deze term is afkomstig uit het oriënterend advies van de Algemene Raad. Kerndoelen worden daar als volgt gedefinieerd: "Dit advies pleit voor een perspectiefwisseling op einddoelen, zowel als element van een kwaliteitssysteem als inhoudelijk. Om dit duidelijk te maken in het onderwijsveld, bij de beleidsmakers en de publieke opinie, gebruikt de Vlor vanaf nu het woord "kerndoelen" als het gaat om nieuwe doelen. (...) Samengevat: het woord einddoelen verwijst naar de bestaande situatie, de term kerndoel verwijst naar de gewenste situatie. Het is een term die voornamelijk het onderscheid moet maken tussen de huidige situatie en het nieuwe concept dat het adviseert." Vlaamse Onderwijsraad, Algemene Raad, [Een geactualiseerd beleidskader voor eindtermen, leerplannen en kwaliteitstoezicht](#), 8 oktober 2015, p 6.

⁴ De minister haalde in een eerder interview in d'Academie, Tijdschrift van het deeltijds kunstonderwijs, Beeldende Kunst, Martha Nussbaum aan. De commissie dko nodigde Pascal Gielen uit voor een toelichting over 'Lessen in onmaat. De rol van kunstonderwijs voor cultuur' en Lode Vermeersch voor een toelichting over het Vlaamse onderzoek *Cultuur in de Spiegel* waarvan de theorie van Barend Van Heusden aan de basis ligt. Ook het OESO onderzoek *Art for art's sake* handelt hierover.

⁵ Glorieux, Laurijssen en Sobczyk, 'Studiesucces in het eerste jaar hoger onderwijs in Vlaanderen. Een analyse van de impact van kenmerken van studenten en opleidingen', 31 december 2014.

⁶ De conceptnota doet voor deze passage beroep op het OESO-onderzoek *Art for art's sake*.

wordt gesteld.⁷ Zelfs met een nieuwe betekenis van het woord 'beroep'⁸, krijgt het afstemmen van de kerndoelen op de beroepskwalificaties te veel het karakter van een keurslijf waarbinnen de brede maatschappelijke opdracht van het dko niet past. Er zijn meerdere referentiekaders nodig om de kerndoelen vorm te geven.

De Vlor pleit ervoor om ook in het dko **de basisprincipes voor kerndoelen te verankeren**. Vanuit een eenduidige maatschappelijke opdracht van het dko, moeten decretale kerndoelen worden bepaald en vertaald naar duidelijke leerplannen. De kerndoelen moeten geconcipieerd worden vanuit een brede kijk op vorming en moeten zowel de vormende als kwalificerende rol van het dko erkennen. De raad adviseert om de meerwaarde te onderzoeken die de studierichtingsprofielen in het dko kunnen genereren en hoe het kan toegepast worden in de specifieke context van het dko.⁹ Al deze instrumenten samen garanderen een integrale kwaliteitszorgbenadering, ook in het dko.

2.2 Onderwijsopleidingen zijn onderwijskwalificerend

Bij het bepalen van de kerndoelen, krijgt ook de studiebekrachtiging (of kwalificatie) een duidelijkere invulling. De conceptnota stelt dat de erkenning van dko als volwaardig onderwijs betekent dat leerlingen na het succesvol doorlopen van een leertraject een kwalificatie met 'civiel effect' moeten kunnen behalen.¹⁰

Ook voor de Vlor is het kunnen behalen van een kwalificatie met civiel effect een belangrijke sleutel tot de verankering van het dko in onderwijs. Hij gaat er echter niet mee akkoord de kwalificatie te concretiseren tot een beroepskwalificatie, zoals de conceptnota doet in de derde krachtlijn.¹¹ In vorige adviezen stelde de Vlor al dat **alle onderwijsopleidingen steeds onderwijskwalificerend moeten zijn**.¹² De studiebekrachtiging van een onderwijsopleiding omvat steeds het brede leren: het versterkt de leerling in zijn uitstroom naar de arbeidsmarkt (en/of de amateurkunsten), doorstroom naar hoger (kunst)onderwijs en levenslang leren.¹³

De focus die de conceptnota legt op de uitstroomfinaliteit naar de amateurkunsten en de kunstbeoefening in de vrije tijd, gevalideerd door een beroepskwalificatie, vindt de raad te eng.

⁷ Conceptnota Deeltijds Kunstonderwijs, 2015, p 10.

⁸ In de conceptnota herformuleert men het begrip 'beroep' als volgt: 'In dit geval verwijst 'beroep' naar de maatschappelijke rol die iemand opneemt. Een beroepskwalificatie is dan een geheel van competenties om die maatschappelijke rol te vervullen' (conceptnota Deeltijds Kunstonderwijs, 2015, p 10). Deze definitie komt niet overeen met de definitie die gehanteerd wordt in het decreet betreffende de kwalificatiestructuur: 'een samenhangend geheel van taken met bijbehorende competenties waarover een maatschappelijke consensus bestaat, en waarbij abstractie wordt gemaakt van organisatie- of bedrijfsspecifieke kenmerken' ([Decreet betreffende de kwalificatiestructuur](#), 30 april 2009, art 2)

⁹ Vlaamse Onderwijsraad, Algemene Raad. [Een geactualiseerd beleidskader voor eindtermen, leerplannen en kwaliteitstoezicht](#), 8 oktober 2015.

¹⁰ Conceptnota Deeltijds Kunstonderwijs, 2015, p 6.

¹¹ 'Op het einde van het leertraject verwerft de leerling een beroepskwalificatie', conceptnota Deeltijds Kunstonderwijs, 2015, p 12.

¹² Vlaamse Onderwijsraad, Algemene Raad. [Advies over het ontwerpbesluit over de erkenning van onderwijskwalificaties 1 t/m 4](#), 26 september 2013, p 5.

¹³ Het [decreet betreffende de Kwalificatiestructuur](#) van 30 april 2009 geeft de volgende definitie aan de term onderwijskwalificatie: 'een afgerond en ingeschaald geheel van competenties die noodzakelijk zijn om maatschappelijk te functioneren en te participeren, waarmee verdere studies in het secundair of in het hoger onderwijs kunnen worden aangevat of waarmee beroepsactiviteiten kunnen worden uitgeoefend', art 2.

Ook in het dko moet het de ambitie zijn om kinderen, jongeren en volwassenen te versterken in eender welk vervolg zij aan hun dko-opleiding willen koppelen.

Gezien de specifieke context van het dko, kan de studiebekrachtiging van het dko niet dezelfde zijn als die van een ander onderwijsniveau (zoals bijvoorbeeld het secundair onderwijs). Wel moet de eigenheid van het onderwijsniveau vertaald worden in de (deel)kwalificatie die men er kan behalen. Deze zal voor het dko dus de elementen bevatten die behaald kunnen worden binnen de context van het dko, en breed inzetbaar zijn in de verdere (leer)loopbaan.

De Vlor adviseerde in vroegere adviezen al dat ook een **tweedekansleerweg** met behulp van het dko tot de mogelijkheden moet behoren.¹⁴ Jongeren die voldeden aan de (deeltijdse) leerplicht maar nog geen diploma secundair onderwijs behaalden, krijgen op die manier een tweede kans om dit alsnog te behalen. Hiervoor kan gezocht worden naar partnerschappen met het volwassenenonderwijs.

2.3 Levenslang leren in het dko

Niet elke leerling in het dko doorloopt echter een volledige opleiding. Meerdere leerlingen haken ergens in het traject af of hebben andere verwachtingen van hun deelname aan het dko. Dat maakt het leerproces niet minder waardevol. **Het moet mogelijk zijn een kwalificatie te behalen, maar het hoeft niet elke leerling ook zover te brengen.** Er moet kunnen ingespeeld worden op de wensen en noden van de leerling.

Omdat het leren op zich waarde heeft, moet het mogelijk zijn het doorlopen leerproces te erkennen. Met behulp van bijvoorbeeld **EVC** kunnen leerlingen, na het leerplichtonderwijs, verdergaan in het levenslang en levensbreed leren. In het kader van het geïntegreerd EVC-beleid moet bekeken worden op welke manier de academies kunnen fungeren als EVC-assessmentcentra voor artistieke competenties.

In de conceptnota wordt de dko-deelname van volwassenen niet expliciet besproken. Zij vormen nochtans een grote groep participanten, die vaak instappen met een zeer specifieke leervraag. Flexibele leerwegen kunnen uittekenen, terugkommomenten kunnen voorzien, enz. zijn belangrijke hefboomen om ook voor volwassenen een relevant artistiek onderwijsaanbod te voorzien.

3 Vereenvoudiging van de organisatie van het dko

De Vlor is tevreden dat de minister wil werk maken van een vereenvoudiging van de organisatie van het dko. Het kluwen aan regelgeving maakt de dagelijkse organisatie van het dko een uitdaging. Desondanks voorziet het dko een kwaliteitsvol aanbod. De raad vraagt erover te waken dat een vereenvoudiging niet leidt tot het schrappen van die essentiële zaken, die de huidige kwaliteit waarborgen.

¹⁴ Vlaamse Onderwijsraad, Raad Levenslang en Levensbreed Leren. [Advies over de tweede nota hervorming dko](#), 18 december 2012, p 10 en Vlaamse Onderwijsraad, Raad Levenslang en Levensbreed Leren. [Advies over tweedekansleerwegen voor het behalen van een diploma secundair onderwijs](#), 09 november 2010, p 7.

3.1 Een eerlijke oefening om te komen tot een geactualiseerde opleidingsstructuur

De weinig concrete krachtlijnen over het opheffen van de programmatiestop en het optimaler benutten van de budgettaire ruimte, roepen meer vragen dan antwoorden op bij de Vlor.¹⁵

De krachtlijn over de geactualiseerde opleidingsstructuur daarentegen wordt wel geconcretiseerd. Men kiest voor vijf domeinen, opgedeeld in vier graden en een verdere opdeling in opleidingen met keuzemogelijkheden. Daarnaast wordt ook duidelijk gesteld dat, gezien de budgettaire krapte, voorlopig enkel het huidige opleidingsaanbod zal opgenomen worden in de geactualiseerde opleidingsstructuur.¹⁶

De Vlor vraagt in dit onderdeel niet op de feiten voorop te lopen. Er liggen nog te veel vraagtekens en knopen op tafel met een beslissende impact, waardoor het te vroeg is om nu al uitspraken te doen over een opleidingsstructuur. Het voorliggende voorstel kan daarom onmogelijk gebruikt worden. In plaats daarvan vraagt de raad om **in overleg met de betrokken actoren en sectoren een nieuwe oefening te maken**. Daarin kan, binnen de grenzen van het beschikbare budget, gezocht worden naar een opleidingsstructuur die tegemoet komt aan de noden van de sector. Volgende elementen zijn voor de Vlor daarin onmisbaar:

- Het dko telt vier domeinen: beeldende kunst, dans, woord en muziek. Opleidingen met betrekking tot 'media' kunnen ondergebracht worden in deze vier domeinen. Daarenboven is het als medium een uitstekend middel om domeinoverschrijdend te werken;
- De inhoudelijk-didactische eisen primeren op organisatorische transparantie. De soms fundamenteel verschillende didactische eisen van de artistieke domeinen worden gerespecteerd;
- Waar wenselijk, kan worden ingezet op interdisciplinariteit, zowel voor het curriculum als de organisatie van het onderwijslandschap;
- De minimumleeftijd ligt in alle domeinen op 6 jaar;
- Het dko is laagdrempelig om een brede doelgroep te kunnen bereiken;
- De opleidingsstructuur ondersteunt het brede leren: levenslang leren, maatschappelijke participatie, persoonlijke ontwikkeling;
- De lerende en zijn (eigentijdse) leervraag staan centraal;
- Afhankelijk van de 'rugzak' met competenties waarmee de leerling aankomt in het dko, start hij in de meest aangewezen graad. Er kunnen flexibele leertrajecten opgesteld worden om het artistiek leerproces optimaal te ondersteunen (versnelde en vertraagde trajecten organiseren, enz.);
- Er is ruimte om te 'verdiepen' door in te gaan op specifieke leervragen (door middel van masterclasses, terugkomenten, enz.).

3.2 Financieringskader en programmatieregelgeving

De opleidingsstructuur van het dko bepaalt de ruggengraat van het onderwijsniveau. Gezien de vraag hierboven om een nieuwe opleidingsstructuur uit te tekenen, is het nu niet mogelijk te

¹⁵ Conceptnota Deeltijds Kunstonderwijs, 2015, krachtlijnen 4 'De onderwijsvrijheid respecteren door de programmatiestop op te heffen en te vervangen door een doelmatige programmatieregelgeving' en 5 'De huidige budgettaire ruimte optimaler benutten', p 12-13.

¹⁶ Conceptnota Deeltijds Kunstonderwijs, 2015, p 10-11 en 8.

bepalen welke financiering daaraan moet gekoppeld worden en hoe de programmatie moet georganiseerd worden.

De raad stelt wel enkele principes voorop die moeten meegenomen worden in het hertekenen van het financieringskader:

- Transparante en duidelijke regelgeving voorziet voldoende lokale autonomie voor de schoolbesturen. De overheid voorziet voldoende middelen om deze lokale autonomie ten volle te kunnen opnemen;
- Instellingen moeten toereikende werkmiddelen hebben voor hun opdracht. Wanneer die opdracht wordt verruimd (vb. samenwerking met leerplichtonderwijs, organisatie van EVC-assessment voor artistieke competenties, enz.) moeten die middelen mee evolueren;
- Gedifferentieerde inschrijvingsgelden zijn een kritische succesfactor voor de 'verbreding' (bereiken van diverse doelgroepen) van het dko;
- Een schoolbestuur dat slaagt in de verbreding van het dko-publiek met bijvoorbeeld leerlingen met een lage SES of met specifieke onderwijsbehoeften, verdient incentives. School- en leerlingenkenmerken worden meegenomen in de omkadering- en tariefstructuur;
- Er is aandacht voor de specifieke demografische en multiculturele context in de steden, met indien nodig corrigerende maatregelen;
- Er is aandacht voor de specifieke grootstedelijke context van Antwerpen, Brussel en Gent;
- Er is aandacht voor de financieel concurrentiële situatie van Nederlandstalige academies in Brussel, met indien nodig corrigerende maatregelen;
- Inhoudelijke vernieuwing vraagt meer aandacht en de nodige middelen voor infrastructuur. Bij scholenbouw moet er vanuit de brede-schoolgedachte, het inclusie principe én met het oog op efficiëntie, systematisch aandacht zijn voor de behoeften van het dko. Er is nood aan een financieringskader voor infrastructuur.

3.3 Planlast aanpakken

De Vlor is tevreden dat de minister in deze conceptnota de strijd tegen planlast aangaat. De situaties beschreven in krachtlijn 8 en 9 van de conceptnota (de bewijslast voor leerlingen en academies en de geldstromen tussen Vlaamse overheid en academies) verdienen een doordachte vereenvoudiging.

De raad maakt echter twee bijkomende opmerkingen:

- Zonder het aantal rechthebbenden uit te breiden, vraagt de Vlor wel de kortingscategorieën te onderzoeken, zodat zij die het nodig hebben effectief van een korting kunnen genieten.
- Hij vraagt ook bij het onderzoeken van de geldstromen tussen academies en Vlaamse overheid, steeds te blijven benoemen waarvoor de middelen moeten dienen.

De raad wijst er ook op dat planlast niet beperkt is tot deze twee situaties. **Een vernieuwde organisatie van het dko** kan andere vormen van planlast genereren. Samenwerkingen opzetten, flexibele leertrajecten uitzetten, het 'inschalen' van de verworven competenties om het startpunt in de opleiding te bepalen, enz. **moeten met zo min mogelijk planlast kunnen gerealiseerd worden.**

3.4 Gevolgen voor personeel

Een vernieuwde organisatie van het dko stelt ook nieuwe verwachtingen aan de academie. Om de bijkomende opdrachten te kunnen realiseren en coördineren, heeft een academie nood aan bijkomende omkadering. Er is **nood aan ruimte voor het voeren van een personeelsbeleid dat het mogelijk maakt om de opdracht van het dko te realiseren**, waarbij zowel het welbevinden van het personeel, als de inspraakmogelijkheden en werkbaar werk in de organisatie wordt meegenomen.

De conceptnota haalt ook kort de samenwerking met het hoger kunstonderwijs aan, waar de kunstenaar-leraar wordt opgeleid.¹⁷ In Vlaanderen zijn al enkele samenwerkingen terug te vinden, zowel ter voorbereiding van de doorstroom dko naar hoger kunstonderwijs als een samenwerking tussen de academie en de geïntegreerde lerarenopleiding. Deze zijn toe te juichen en mogen zeker niet beperkt worden in de toekomst. Ze duiden voor de Vlor op een bijkomend civiel effect van het dko.

4 Verbinding en verbreding van het deeltijds kunstonderwijs

Onderzoeken tonen aan dat de socio-economische en socio-culturele status de participatiekansen aan het dko van leerlingen bepaalt, waardoor het dko vaak een bepaalde doelgroep aanspreekt. Er zijn verschillende initiatieven en projecten die een aanzet geven om dit te doorbreken, maar een grondige hervorming moet de instroom structureel kunnen verbreden. Een belangrijke hefboom hiertoe vindt de conceptnota in de samenwerking met het kleuter- en leerplichtonderwijs. Dit is voor de Vlor slechts één van de factoren, er is meer nodig.

4.1 Stimulansen voor samenwerking met kleuter- en leerplichtonderwijs

De Vlor is ervan overtuigd dat een samenwerking tussen het dko en het leerplichtonderwijs een meerwaarde is. Voor beide partijen moet dit een win-winsituatie opleveren: de expertise van het dko kan de basisschool ondersteunen bij de organisatie van de muzische vorming, met respect voor de geïntegreerde benadering in het basisonderwijs. Omgekeerd kan de samenwerking kinderen en jongeren die er anders van verstoken zouden blijven, in aanraking brengen met kunstonderwijs en hun prikkelen om zich te engageren voor een artistieke opleiding in het dko. In dat verband zijn er vandaag al heel wat knappe projecten op lokaal niveau uitgewerkt die deze overtuiging bevestigen.

Om te vermijden dat scholen en academies gegijzeld worden in een onwenselijk kader, pleit de Vlor voor **een evenwicht tussen niet te vrijblijvende stimuli en het structureel verankeren van een samenwerking**. Daarbij moet de eigenheid van elk onderwijsniveau behouden blijven en kunnen geen voorafnames gemaakt worden op andere beleidsprocessen, zoals de hervorming van het secundair onderwijs. Het is aan de instellingen en inrichtende machten van het kleuter- en leerplichtonderwijs zelf om al dan niet initiatieven te nemen ter bevordering van kunst- en

¹⁷ Conceptnota Deeltijds Kunstonderwijs, 2015, p 15.

cultuureducatie, en dit vanuit hun pedagogisch project en hun visie op professionalisering en profilering. De school moet daarbij de vrijheid hebben om partners van hun keuze te betrekken: dko-instellingen of andere partners. Omgekeerd moet een dko-instelling de vrijheid hebben om al dan niet op die vraag van het kleuter- en leerplichtonderwijs in te gaan.¹⁸

Om sterker te kunnen inzetten op deze samenwerkingen moet de regelgeving het mogelijk maken dat, wanneer het leerplichtonderwijs beroep wil doen op de expertise van het dko, de dko-leerkracht de gevraagde rol ook kan opnemen en bijgevolg hiervoor de nodige lesbevoegdheid heeft. Die is er nu niet. Ook de financiering van die leerkracht moet nog uitgeklaard worden.

4.2 De academie als knooppunt van verbindingen

Het dko, dat de persoonlijke ontwikkeling van elke leerling voorop stelt, kan zijn doelstellingen niet realiseren zonder buiten de grenzen van de academie te kijken. Zoals ook de conceptnota terecht aanhaalt, is de wisselwerking met lokale amateurkunsten (zowel georganiseerd, projectmatig, als individueel) een grote meerwaarde.¹⁹ Ter ondersteuning van de ontwikkeling van elke leerling, is het belangrijk samenwerkingen aan te gaan met relevante sectoren, organisaties, andere academies en andere onderwijsniveaus. Op die manier brengt de academie, als regisseur van het artistieke leerproces van elke leerling, verschillende expertises en ervaringen samen. Net zoals in de samenwerking met het leerplichtonderwijs, geldt voor de Vlor ook hier dat **de samenwerking steeds op vrijwillige basis tot stand moet komen**. Wanneer de interactie met andere actoren wordt ingeschreven in de regelgeving, moet er gezocht worden naar een evenwicht tussen stimuli die niet te vrijblijvend zijn en een structurele verankering van de samenwerking.

4.3 Aandacht voor zorg

De Vlor is van oordeel dat ook leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften gemakkelijk toegang moeten hebben tot het dko. Het zorgbeleid en geïntegreerd onderwijsbeleid moet om die reden ook een plaats krijgen in het dko. Hoewel het een belangrijk thema is dat momenteel erg actueel is waardoor er in de sector veel vragen over leven, wordt hierover in de conceptnota niets gezegd. De raad vindt het belangrijk dat het zorgbeleid ook over de onderwijsniveaus heen bekeken wordt zodat er voor de leerling een gelijkgerichte continue zorg gegarandeerd blijft.

De raad adviseert daarom in de uitwerking van de regelgeving ook een zorgkader op te zetten in de academies, de nodige aandacht te hebben voor de professionalisering en begeleiding van leerkrachten met betrekking tot dit thema. Hij adviseert ook te onderzoeken hoe leerlingen op een gelijkgerichte manier de nodige zorg kunnen krijgen, in een continuüm met het leerplichtonderwijs, en middelen te voorzien voor de infrastructuurnoden die zorg kan genereren.

¹⁸ Vlaamse Onderwijsraad, Raad Levenslang en Levensbreed Leren. [Advies over de conceptnota inhoudelijke vernieuwing DKO](#), 10 mei 2011, p 9-10.

¹⁹ Conceptnota Deeltijds Kunstonderwijs, 2015, p 14.

5 Tot slot

De sector vraagt al langer naar een inhoudelijke vernieuwing van het deeltijds kunstonderwijs. De processen tijdens de vorige legislaturen tonen aan dat het echter niet eenvoudig is dit te realiseren. Daarom is de Vlor tevreden dat de conceptnota niet gezien wordt als het eindpunt maar verschillende aspecten in het beleidsvoorbereidend proces in dialoog met de sector nog verder uitgewerkt zullen worden. In tussentijd vraagt de Vlor **aandacht te hebben voor de communicatie over deze vernieuwing**. De persaandacht voor de conceptnota heeft er mogelijk voor gezorgd dat er verwachtingen gecreëerd zijn waar de academies niet aan tegemoet zullen kunnen komen.²⁰ Daarnaast worden in de conceptnota termen door elkaar gebruikt of foutief gebruikt, wat voor verwarring zorgt.²¹ Dit staat een eerlijk ontwikkelingsproces in de weg, wat de Vlor wil vermijden.

Eveline Reusens
secretaris Raad Levenslang en Levensbreed Leren

Bavo Van Soom
voorzitter Raad Levenslang en Levensbreed Leren

²⁰ In de pers werden bijvoorbeeld uitspaken gedaan over de plaats van notenleer in de muziekopleiding. De conceptnota doet hierover geen uitspraken.

²¹ In de inleiding van de conceptnota worden 'kunstonderwijs' en 'dko' als hetzelfde beschouwd, terwijl kunstonderwijs ook kunstsecundair onderwijs en hoger kunstonderwijs omvat; er wordt hier en daar gesproken over 'lokale besturen' terwijl men 'lokale schoolbesturen' bedoelt; de term 'amateurkunsten' wordt heel vaak vernoemd in de nota, maar er wordt nergens verduidelijkt wat hieronder verstaan wordt; de conceptnota spreekt over 'subsidiëring van dko' maar vergeet daarbij het gefinancierd onderwijs van het GO!